Valtakunnansyyttäjä 14.4.2026 Dnro SY/1127/2026

Lakivaliokunta

Lausunto, 14.4.2026, SY/1127/2026

Lausuntopyyntö K 2/2026 vp.

Syyttäjälaitos arvostaa yhdenvertaisuusvaltuutetun eduskunnalle antamaa kertomusta tärkeänä lähteenä tilannekuvan luomiseen ja osaamisen kehittämiseen yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäviin kuuluvilla osa-alueilla.

Lakivaliokunta on pyytänyt Syyttäjälaitoksen asiantuntijalausuntoa nimenomaisesti ihmiskaupparikoksiin ja naisiin kohdistuvan väkivallan teemoista.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun ihmiskaupparikosten ja naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijana tekemä tutkimus- ja selvitystyö on ollut käytössä Syyttäjälaitoksen järjestämissä ihmiskauppa- ja väkivaltarikoskoulutuksissa, joissa on kehitetty syyttäjien osaamista selvitysten havaintojen ja suositusten perusteella.

Kertomuksen ihmiskauppaa koskevissa suosituksissa mainitut lasten oikeussuojan tehostaminen ja rankaisemattomuusperiaate ovat Syyttäjälaitoksen koulutuksissa omina teemoinaan tietoisuuden lisäämiseksi ja osaamisen kehittämiseksi.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijana antaman selvitystyön tulokset ovat osa Syyttäjälaitoksen väkivaltarikoskoulutusta ja kouluttajina toimivat yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston asiantuntijat. Koulutuksessa käsitellään myös Istanbulin sopimuksen raskauttavien seikkojen merkitystä kertomuksessa suositelluin tavoin.

Syyttäjät osallistuivat myös yhdenvertaisuusvaltuutetun järjestämään koulutukseen ja asiantuntijapaneeliin kertomuksessakin esitellyn naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevan selvityksen tuloksista. Tulosten perusteella Syyttäjälaitoksessa havaittiin tarve jatkaa erimuotoisia väkivallan tyyppejä käsittelevää koulutusta ja suunnitella

erityisesti henkiseen väkivaltaan liittyvä koulutus. Selvityksessä todettiin syytteiden menestyvän hyvin ja syyttäjien osaamisen lähisuhdeväkivallan moitittavuuden huomioimisessa olevan hyvällä tasolla. Lähisuhdeväkivaltaa koskevissa rikosasioissa tehtävien syyttämättäjättämispäätösten määrä tullee todennäköisesti tulevina vuosina edelleen vähenemään lähisuhdeväkivallan sovittelukiellon myötä.

Kertomuksessa todetaan ihmiskaupan tunnistamisen tärkeys ja tunnistamisessa tapahtunut kehitys. Kertomus toteaa myös ihmiskaupan ilmiönä muuttuvan jatkuvasti. Näihin näkemyksiin Syyttäjälaitoksen on helppo yhtyä uusimpien ihmiskaupparikosten liittyessä nimenomaan taloudelliseen hyväksikäyttöön ja rikolliseen toimintaan pakottamiseen. Myös määräysvaltaan ottaminen on nähtävissä täysin erityyppisinä ihmiskaupparikoksina kuin aiemmin.

Syyttäjälaitos kannattaa ihmiskaupparaportoijan näkemystä siitä, että pitkäjänteisiä ja johdonmukaisia rakenteita on edelleen ylläpidettävä ihmiskaupan torjumiseksi ja uhrien suojelemiseksi. Syyttäjälaitos on vuosina 2021–2023 osallistunut ihmiskaupan vastaiseen toimintaohjelmaan ja on valmis osallistumaan työhön myös tulevaisuudessa. Syyttäjälaitos kannattaa yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksessaan esittämää suositusta siitä, että valtioneuvoston asetuksella nimitettäisiin ihmiskaupan vastaisen koordinaation tueksi poikkihallinnollinen työryhmä. Tällöin olisi mahdollista taata työryhmälle ennalta määritellyt ja nimenomaan tähän tarkoitukseen osoitetut riittävät resurssit. Työryhmän tehtävänkuva olisi pysyvän rakenteen myötä muotoiltavissa selkeäksi ja sillä tavoin pysyväksi, ettei sen toiminta perustuisi ainoastaan yksittäisten asiantuntijoiden henkilökohtaiseen panokseen ja osaamiseen. Pysyvän rakenteen myötä yhteisen tilannekuvan luominen ihmiskaupparikoksista olisi vakiintunutta ja toimijoiden yhteistyö helpompaa.

Syyttäjälaitos kannattaa myös kertomuksessa esitettyä suositusta siitä, että kansainvälisen työvoiman rekrytointiin ja kansainvälisten opiskelijoiden tavoitteluun

tarvitaan suojatoimia hyväksikäytön estämiseksi. Nämä ennaltaehkäisevät toimet ovat erittäin tärkeitä paitsi ihmiskaupan uhriksi joutumisen estämiseksi, mutta myös rikosprosessiketjun kantokyvyn vuoksi. Esimerkiksi luonnonmarjojen poimintaan liittyneiden ihmiskaupparikosten prosessien kustannukset ovat olleet todella suuret johtuen kansainvälisistä liitynnöistä. Lisäksi pitkäkestoiset prosessit ovat vuosiksi työllistäneet poliiseja, syyttäjiä ja tuomioistumia. Luonnollisesti tällä on vaikutuksia myös muiden rikosasioiden etenemiseen. Haasteena on myös rikosvastuun kohdentaminen täysimääräisesti sekä rikosvahinkojen korvaaminen ja ennallistaminen, kun kyseessä on rikosasia, jossa todistelu ja asianosaiset ovat muualla kuin Suomessa.

Syyttäjälaitoksen havaintojen mukaan valtakunnallisen ihmiskauppaan erikoistuneen tutkintaryhmän toiminta on parantanut ihmiskaupparikosten tutkinnan laatua. Osaltaan tähän on varmasti vaikuttanut myös ihmiskaupparikosten tutkintaa koskevan käsikirjan laatiminen. Näiden tutkinnallisten järjestelyjen päivittäminen ja säilyttäminen on myös Syyttäjälaitoksen näkökulmasta tarpeen. Syyttäjälaitoksessa on ihmiskaupparikoksia hoitavien syyttäjien verkosto jakamassa osaamista.

Kannatettavaa on myös kertomuksessa suositettu pakottavan kontrollin kriminalisointi helpottamaan käytännön lainsoveltajan työtä. Säännösvalmistelun tulisi olla laaja-alaista ja toteuttaa tarkkarajainen ja selkeästi määritelty kriminalisointi.

Sen sijaan Syyttäjälaitos ei kannata Istanbulin sopimuksen 46 artiklan raskauttavista seikoista säätämistä erikseen rikoslaissa. Kyseiset seikat on jo nyt mahdollista ottaa huomioon rangaistuksen mittaamisessa ja siihen velvoittaa myös korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntö. Kannatettavaa olisi se, että näistä seikoista järjestettäisiin edelleen säännönmukaista koulutusta rikosprosessin toimijoille ja etenkin rangaistuksen lopulta päättäville ja ratkaisunsa perusteleville tuomareille.

Kertomuksessa esitettyjen koventamisperusteiden lisääminen rikoslakiin vaatisi todennäköisesti laajemman rikoslain uudistuksen. Nyt kertomuksessa esitetyt koventamisperusteet: rikoksen kohdistaminen läheiseen henkilöön, kohdistaminen haavoittuvassa asemassa olevaan henkilöön ja rikoksen tekeminen lapsen läsnä ollessa eroavat huomattavasti nykyisistä rikoslain koventamisperusteista sillä, että ne eivät vaikuttaisi sopivan yleisesti eri rikoksiin.

Jotta jokin rikokseen liittyvä erityisen vahingolliseksi osoittautunut seikka huomioidaan asianmukaisesti rikosprosessissa, tulisi siitä ensisijaisesti varmistua viranomaisten riittävällä ohjeistuksella ja kouluttamisella. Tämä noudattaisi rikosoikeuden käytön viimesijaisuutta koskevaa ultima ratio -periaatetta. Olisi myös huolehdittava rikoslain sisäisestä johdonmukaisuudesta siten, ettei sen säännöksissä ylikorosteta joitain moitittavuuteen vaikuttavia seikkoja muihin vastaaviin nähden.

Vaikka sinällään tavoite oikeasuhtaisiin rangaistuksiin on tärkeä, on ensisijaisesti käytettävä jo olemassa olevassa lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä ilmeneviä keinoja ja myös arvioitava rangaistuksen mittaamiseen liittyviä seikkoja rikoslajineutraalisti.

Ari-Pekka Koivisto

Valtakunnansyyttäjä

Heidi Savurinne

Valtionsyyttäjä

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto

Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888

valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Heidi Savurinne
Valtionsyyttäjä
Syyttäjälaitos
heidi.savurinne@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Ari-Pekka Koivisto
Valtakunnansyyttäjä
Syyttäjälaitos
ari-pekka.koivisto@oikeus.fi